

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 120 Din, za inozemstvo 140 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050, — nočna 2996, 2994 in 2050

# SLOVENECE

Ček. račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inzerate; Sarajevo št. 7563; Zagreb št. 39.011; Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitarjeva 6, telefon 2992

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

## Naš radio

Eden najznamenitejših in najvažnejših kulturnih činiteljev moderne dobe je nedvomno radio. Ta velpomembna izjdba je namreč premagala čas, prostor in razdalje. V najzaprtejših gorskih vasicah je danes z radiem omogočeno uživati koncerte svetovnih vele mest, poslušati opere najslavnejših gledališč, »pristovovati« poljubnim predavanjem poljubnih učerjakov, v sicer ubijajoči samoti se zabavati z lahko glasbo, humorističnimi nastopi in veseligrami ter zaznati za najvažnejše novice nekaj ur potem, ko so se dogodile kjerkoli na zemeljski obli. Potom radia se lahko uči danes človek tujih jezikov in »obiskuje« ljudska vseučilišča. Skratka: radio nudi današnjemu zemljanu pouk, zabavo in umetniško uživanje, vsem stanovom, spolom, starostim in narodom ne glede na kraj njih bivanja. In v tem tiči njegova edinstvena moč, njegov epohalni pomen.

Nič čudnega ni zato, če je dosegla ta velika izjdba v tako kratkih letih tudi tako ogromno razširjenje po vsem svetu. Nove radiooddajne postaje rastejo kakor gobe po dežju, zastarele se umikajo modernjšim in večjim, število radijskih naročnikov pa raste kar po stotisočih in milijonih. Trenutno cenijo na vsem svetu že okroglo 1200 oddajnih postaj, a število naročnikov cenijo na 35 do 40 milijonov. Na Danskem ima radio že skoro vsaka druga rodbina (če računamo na eno rodbino povprečno pet oseb), na Švedskem, v Nemčiji in v Avstriji vsaka tretja rodbina itd. Te številke se pa večajo seveda še vsak dan. Skratka: radio danes ni le med najelementarnejšimi kulturnimi potrebami Evrope, temveč prodira z neverjetno naglico tudi v sibirskie tundre in kitajske puščave.

Neprimerno večjega pomena nego pri drugih narodih je pa lastna domaća radiooddajna postaja še za nas Slovence. Pri nas radio namreč ni le prosvetni činitelj prvega reda, temveč je tudi ogromnega narodno-političnega pomena. Kar pomislimo na stotisoče primorskih Slovencev, ki so danes oropani tudi poslednje svoje narodne organizacije, kjer je izgnan naš jezik iz poslednje šole in kjer stavijo našemu tisku skoraj nezmagljive ovire. Ali ni za te stotisoče slovenske besede, prihajajoča iz radijskih slušalk, naravnost odrešilna in skoro edina duhovna vez, ki navzlic skoro hermetično zaprtim političnim mejam veže naš rod to in onostran državnih meja? Podobno je tudi s koroškimi Slovenci in s tisoči naših izseljencev.

Glede na vsa ta dejstva bi morala biti naša radiooddajna postaja prava zenica v očesu vsakega Slovenca in na njenem napredku bi moral biti zainteresiran sleherni Slovenec, ki vsaj nekoliko čuti za narodom. Žal pa moramo ob drugi obletnici prvih naših poizkusnih oddaj ugotoviti več dejstev, ki nam nikakor niso v čast. Ker ni dobila uprave postaje v roke kaka zasebna družba, ki bi jo le gospodarsko eksploatirala in tudi ne kaka strankarska institucija, temveč organizacija, ki je danes prav gotovo najlegitimnejša predstavitev slovenskega ljudstva in vodi postajo izključno le v zmislu potrebe našega naroda in države, jo neka tenka plast, ki se predstavlja za napredno, inteligentno in povrh vsega še za narodno, skoro ignorira in bojkotira. Izrazito izpričevalo te plasti je njen šmokerski tisk, ki ni našel doslej še niti ene tople besede zanjo, kljub temu, da ga menda ni takega zagnjenja, ki bi lahko očital postaji karkoli in kljub temu, da ne iščejo upravitelji postaje pri njej niti pare gmotnega dobička, pač so pa žrtvovali zanjo že lepe vsote. Enake očitke bi lahko naperili tudi na upravo našega gledališča, ki tako malo upošteva dejstvo, da mora pomagati vzdrževati naše gledališče tudi poslednji bajtar v kočevskih in bohinjskih hribih, a še ni nikoli mogel osebnost pristopiti praga naših dveh Talijinskih hramov in ima zato pravico vsaj potem radia poslušati to, kar vzdržuje sam s svojimi davki.

Drugi težav, s katerimi se ima boriti ta naša velika kulturna institucija, zaenkrat ne bomo navajali, čeprav bo prej ali slej treba javno izpregovoriti tudi o teh.

Druge sezona našega radia se bliža koncu. Vsak pošten in objektivni njen mrtolicec mora priznati, da se postaja iskreno prizadeva dati narodu vse, kar more ta od nje tirjati. Našla je že ponovno topla priznanja daleč preko narodnih in državnih meja in celo preko oceana, treba bo pa izprašati še naše vesti, če smo izpolnili tudi mi napram njej svoje obveznosti. Res je, da izkazuje relativno precej več naročnikov nego zagrebška ali beograjska, toda njen okoliš je tako majhen, da nas absolutno število njenih naročnikov nikakor ne more zadovoljiti. Treba ga bo čim prej najmanj podvojiti, doseči pa moramo in moremo tudi četverfoldno in petorfoldno število. To je naša narodna dolžnost. — c.

## Dietrichov načrt

Berlin, 7. jul. as. Novi nemški finančni minister dr. Dietrich je danes predložil nemškemu državnemu zboru svoj program za pokritje državnega primanjkljaja, ki znaša okoli 500 milijonov. Svoj novi predlog je sestavljal tako, da se deficit pokrije v glavnem z zvišanjem prispevkov za zavarovanje brezposelnosti, s prisilno žrtvijo uradnikov in višjih namestnikov ter končno z varčevanjem pri proračunskih izdatkih. Njegova prisilna žrtva je precej znižana, prihranke po hoče odrediti v višji meri. Izjavil je, da bo imel hud boj s posameznimi ministri radi prihrankov, da jih pa zahteva brezpogojno ter da ostane na svojem mestu le, če se bodo prihranki zagotovili.

## Po tragediji „Karagjorgja“

### Pripovedovanje očitidcev — Hladnokrvnost poveljnika in posadke — Bedno stanje rešenih — Pomoč oblasti

Sušak, 7. jul. p. Ponesrečenci s »Karagjorgja«, ki so prišli na Sušak, popisujejo strahovito katastrofo, ki jih je zadela. Tako pripoveduje Miro Jurašin, uradnik OUŽD v Splitu, ki je z Karagjorgjem potoval na Rab, tole:

Radi silnega udara je nastal trušč in krik. Ljudje so pričeli drveti po stopnicah. Začel se je krik, da se »Karagjorgje« potaplja in z njim tudi »Morosini«. V trenutku, ko se je »Morosini« zaril v »Karagjorgja«, so štirje skočili na krov »Morosinija«. Neko ženo, ki je tudi skušala preskočiti na »Morosinija«, je zmečkalo, ker se je »Karagjorgje« v tem trenutku s polno paro skušal ločiti od »Morosinija«. Pri udarcu so vsi stroji nehali delovati, luči so ugasnile. »Morosini« je imel 40 potnikov. Akcija za reševanje je bila precej uspešna. Potniki so se pomirili. Šest mrtvih in 21 ranjenec so prenesli na »Morosinija«. »Karagjorgje« je plul proti obali. Morje je bilo mirno. Nek gospod, ki mu je ubilo ženo, je od žalosti skočil v morje. Neka ladja mu je prišla na pomoč, da bi ga rešila, on pa se je namenoma zagnal pod vodo in utonil. Mrtvih je najbrže mnogo, ker so mnogi spali. Če bi »Karagjorgje« ostal na mestu še pet minut, bi se sigurno potopil. Le z ugodnim manevriranjem se mu je posrečilo nasesti. Prisotnost duha poveljnikovega in vzoren red ter hladnokrvnost posadke je treba posebno poudariti.

Drug očitidcev, Rihard Čulić, pripoveduje: Tiste, ki so spali v kabinah, je sunek vrgel na tla. Potniki so goli hiteli na krov. Prisotnost duha kapetana, da z ladjo s polno paro krene proti obali in da nasede na sipino, je rešila potnike. Da bi preprečil eksplozijo, je kapetan odredil iz kotlov izpustiti paro. Potniki v kabinah so bili v vodi do pasu. Voda je drla v kabine drugega razreda.

Split, 7. jul. p. Snoči je prišel v Split dr. Birimša, odvetnik iz Dubrovnika. Vozil se je na »Morosinija« iz Trsta. Pripovedoval je o katastrofi tole:

Na »Morosiniju« se je začel močan udarec. Stekel sem na krov, kjer sem videl grozovit prizor. Z »Karagjorgja« je bilo čuti strašen krik in vik množice, med katero je bila nastala panika. Neka mladenka, popolnoma razmesarjena, je bila iz »Karagjorgja« vržena na »Morosinija«. Mnogi so skakali v morje. Neka gospa s svojim možem in še nek moški so sedeli v dvorani. Ob trčenju je bila gospa usmrčena. Dva potnika sta v trenutku trčenja preskočila na »Morosinija«, pri čemer se jima ni nič zgodilo. V neki kabini, kjer je spal zakonski par, je rilec »Morosinija« prišel do postelje. Ob pol 8 zjutraj je »Morosini« plul proti Zadru.

### Imena težko ranjenih.

Težko so ranjeni: Luka Torato, 68 letni podjetnik s Krka; Vaelav Kašmarek, 32 let star, iz Plavice pri Plzinju; Karel Hartik, 38 letni železničar iz Trnjin v CSR; Ložik Jurij, 31 letni mornar iz Milne; Fortik Albert, 43 letni natak na »Karagjorgju« iz Bakra; Gregor Ferdinand, 38 let star, iz Pustinja, CSR; ing. Matuška Jakob, 47 let star, iz Sušice v CSR. Na »Morosiniju« sta bila težje ranjena mornarja Luigi Lutmar in Sergije Fantoni.

Sušak, 7. jul. p. Snoči je prispela na Sušak ladja »Slovenec«, ki je imela iz Zadra pripeljati del potnikov »Karagjorgja«. Parnik je prispel na Sušak ob 1 po polnoči. Na obali ga je pričakovala nad 1000 glava množica s prevozi. Mesto pozdrava je vladala tišina, med katero je bilo čuti le ropanje strojev in signal kapetana. Na ladji je bilo 180 brodomorcev, ki so bili v obupnem stanju. Bili so na pol goli in bos. Večino stvari jim je odneslo morje. Vstopili so v avtomobile. V železniških vagonih so jim priredili ležišča.

Ob petih zjutraj je prispela ladja »Beograd«, ki je pripeljala 141 potnikov, ki so prav tako prišli brez stvari, na pol goli. Uprava Jadranske plovbe je šla vsem na roko in jim nudila najpotrebnejša sredstva za njihov odhod domov. Mnogi nimajo denarja in ne potnih listov. Obmejna sušaka policija jim je izstavilačasne potne liste. 9 do 10 vseh potnikov je poljskih in češkoslovških sokolov. Nekaj je tudi naših ljudi, nekaj pa avstrijskih turistov.

Med potniki, ki so prispeli s »Slovencem« in »Beogradom« na Sušak, je več lahko ranjenih. Trije so bili pripeljani v bolnico. Med njimi je Poljak Edmund Novakovski, ki so se mu pretresli živci, ker je bila pred njegovimi očmi njegova žena raztrgana.

Ob 10 dopoldne je ravateljstvo Jadranske plovbe dobilo obvestilo o 5 mrtvih. Razven soproge Novakovskega so njih imena tale:

1. Novotny Ljudmila, roj. 3. marca 1909 v Glocivici v Plzenskem okraju. 2. Marija Svajdova, roj. 13. dec. 1894 v Vukovesovem. 3. Federer Rikard, roj. 9. aprila 1897 na Dunaju. 4. Federer Ana, njegova soproga, roj. 26. febr. 1906 z Dunaja. 5. Mihaljevič Jurij, roj. 9. julija 1913 v Vrbovskih Rezinah.

## Italija odklanja Briandove smernice

Po italijanski zamisli naj Panevropa obsega tudi sovjete in Turčijo

Milan, 7. jul. as. V soboto zvečer je bil francoskemu poslaniku v Rimu izročen italijanski odgovor na Briandov memorandum o organizaciji rešitve zvezne skupnosti v Evropi. Fašistična vlada si pridržuje nekatere pridržke in ugovore, pripravljen pa je k sodelovanju pri posvetovanjih o francoskem načrtu, kakor je tudi do sedaj že rada podpisala vse ustanove za okrepitev mira in obnovo dežel. Predvsem smatra italijanska vlada, da se mora vsak sistem evropske združitve opirati na sodelovanje držav in na misel združitve, ne pa enote. Razen tega je fašistična vlada prepričana, da se mora vsak načrt evropske zvezne skupnosti strinjati s strukturo Društva narodov. Ne pritruje pa francoskemu mnenju, da se ima začasno sprejem v evropsko unijo dovoliti samo onim državam, ki so članice Društva narodov. Evropska solidarnost mora pomeniti solidarnost vse Evrope in zato priporoča fašistična vlada Briandu, naj k posvetovanjem povabi tudi sovjetsko in turško vlado. Fašistična vlada utemeljuje ta svoj predlog s tem, da se udeležbi teh dveh držav pri nameravani evropski skupnosti ne sme prejudicirati s tem, da bi se ti dve državi postavili pred dovršeno dejstvo, da so se posvetovanja začela brez njiju.

Italijanska vlada zahteva dalje, da popolna solidarnost vseh evropskih držav v evropski uniji

zahteva kot prvi pogoj popolno enakopravnost. Ta zveza mora predvsem služiti posebno varstvu malih držav ter mora pomagati k temu, da se popolnoma zbrisje razlika med zmagovalci in premaganci. Italijanska vlada smatra zvezo evropskih držav za mogočo samo kot združitev vseh evropskih držav, najmanj pa onih, katerih gospodarski in politični pomen je odločilen, sicer ne bi prišlo do sodelovanja, temveč do razdelitve Evrope v nasprotujoče si sisteme.

Ustavopolitični problem zveze evropskih držav pa smatra Italija za zelo zapleten in težaven, ker se ne sme opustiti mednarodna solidarnost držav, na katero se že opira Društvo narodov, katerega sodelovanja pa se ne sme oslabilo ter njegova avtoriteta in prestiž ne kršiti. Italija se boji, da ne bi ustanovitve evropske zveze povzročila ustanovitve drugih kontinentalnih zvez in s tem ogrožala organično edinstvo Društva narodov. Nikakor ne sme biti organizacija enaka organizaciji Društva narodov, temveč se morajo vse države evropske unije enako udeleževati pri ustavi in biti zastopane vse enako. Italija želi, da evropska zveza ne bi služila samo varstvu miru, temveč tudi razorožitvi.

## Bethlen vse demantira

Habsburško vprašanje so sprožili »neodgovorni« elementi — Izboljšan političen položaj Madžarske

Budimpešta, 7. jul. as. Ministrski predsednik grof Bethlen je imel včeraj v svojem debrečinskem volivnem okrožju govor, v katerem se je obširno bavil s habsburškim vprašanjem in z zunanjo politiko. Navajal je, da gotovi elementi porablajo težki gospodarski položaj v državi za to, da so sprožili vprašanje madžarskega prestolonasledstva v nepravem času in na neodgovoren način. Ti elementi niso voditelji politične skupine, ki je znana pod imenom legitimistov, ter je predvsem tudi grof Apponyi večkrat izjavil, da legitimisti odklanjajo vsako zvezo s temi ljudmi. Nobena stranka in nobena politična smer pa se ne more zavarovati proti temu, da se ji ne bi priklonili neodgovorni elementi, ki se potem igrajo z ognjem. Dalje je izjavil grof Bethlen, da so nespametni hujskači spravljali njegovo potovanje v London in Rim v zvezo s postavitvijo nadvojvode Otona na

madžarski prestol. Dalje je tudi samo pravilica, da bi Francija ali pa celo kaka država Male antante ne ugovarjala proti postavitvi Habsburžana na madžarski prestol. Druge govornice so tudi to trdile, da bo tudi državni upravitelj Horthy pomagal pri pučevskem ustoličenju Otona. Take vesti so zašle tudi v inozemski tisk, zaradi česar mora Bethlen nujno svariti narod, naj takega govorenja ne posluša.

V zunanje-političnem pogledu ni nastala v vprašanju madžarskega kralja niti najmanjša sprememba. Velešile niso do sedaj v tem oziru prav nič spremenile svojega stališča. Če bi kdo hotel reševati vprašanje madžarskega prestola potom puča, bi s tem zakrivil največjo nevarnost za državo. Na podlagi svojih izkušenj, ki jih je dobil na svojem potovanju, mora izjaviti, da se more vprašanje madžarskega prestola rešiti samo potom madžarske legislative, neodvisno od inozemstva. Madžarska

Po informacijah, ki jih je dobilo ravatelj Jadranske plovbe, so pri ponesrečenem »Karagjorgju« parniki vojne mornarice »Spasilac«, »Močni« in »Minonosac«, ki bo takoj, čim prispejo priprave za rešenje, pričeli z delom.

Sušak, 7. jul. z. Vsi brodomorci, ki so ostali brez legitimacij in denarja, so dobili denarno podporo od Jadranske plovbe. Prometno ministrstvo jim je dalo brezplačen vizum v njihovo domovino.

Split, 7. julija. p. Split je še vedno pod vtišom težke nesreče, ki se je dogodila Karagjorgju. V znak žalosti so sneli vse zastave, ki so jih razobesili Čehoslovakom na čast. Zastave so izobesili na pol droga s črnim florum. Prav tako so izobesili zastave zasebniki. Češkoslovški sokoli so ustavili vse manifestacije, ki so bile določene za jutri. V torek se bo vršila odpovedana akademija. Čisti dohodek je namenjen rodbinam ponesrečenih na Karagjorgju.

Zagreb, 7. julija. p. V teku večerajšnjega popoldneva so prišli v Zagreb prvi glasovi o katastrofi na Jadranskem morju, ki so povzročili razburjenje. Vznemirjenost se je polastila vsega meščanstva, ker se je z parnikom vozilo mnogo naših potnikov. Ob eni popoldne so danes prišli poljski sokoli in sokolice, 15 po številu, ki so najmanj trpeli. Na kolodvoru so jih sprejeli zastopniki sokolov in uradniki poljskega konzulata. Došli so pripovedovali o katastrofi. V trenutku trčenja so bili na krovu. Popoldne so si ogledali mesto. Zvečer ob 8 pa so sprejeli tovariše, ki so prišli s Sušaka.

Dunaj, 7. julija. z. Včeraj so prispele prve vesti o katastrofi Karagjorgja. Ker bi se imelo z njim voziti mnogo Dunajčanov, je nastal strah in bojazen, da so se morda ob trčenju ponesrečili znanci in prijatelji. Vse dopoldne so iskali telefonske zveze z Jugoslovansko prometno agencijo in z posameznimi jugoslovanskimi listi. Ko pa so zvedeli podrobnosti, da sta se le dva Dunajčana ponesrečila, so se pomirili.

### V italijanski luči

Milan, 7. jul. as. Parobrodna družba »San Marco« v Benetkah je dobila poročilo kapitana motorne ladje, po katerem se je zgodila nesreča radi nesporazuma pri krmarjenju obeh ladij. Italijanski parnik se je hotel izogniti plitvinam v Pašmanskem kanalu in se je obrnil najprej na levo, da pusti mimo parnik »Karagjorgje«. Ta pa je pot nadaljeval desno. Italijanski kapitan je skušal v zadnjem trenutku spremeniti smer svojega parnika, ni pa mogel več preprečiti trčenja.

## Podonavski agrarni blok

Belgrad, 7. jul. u. Predlog Voje Marinkovića za skupen nastop agrarnih držav, je izzval živahno zanimanje. Madžarski poslanik Filagy je dal danes daljšo izjavo, v kateri pravi med drugim:

Predlagam sporazum gospodarskih krogov in izvoznikov Jugoslavije, Madžarske in Rumunije. Potrebno je ustvariti neke vrste fronto. Tako organizirani moramo svoje proizvode skupno prodajati na tujih tržiščih. Na ta način bodo agrarni proizvodi kartelizirani in ta agrarni kartel držav podonavskega bazena bo narekoval cene agrarnih pridelkov. Ko bo Amerika imela pred seboj organizirane producete, bo tudi sama popustila v cenah in bo iskala način za sporazum. Če govorim o sporazumu med agrarnimi državami donavskega bazena, tega ne pravim kot politik niti kot sanjač, ampak v prvi vrsti kot gospodar. Radi tega predlagam samo realne stvari, ki niso nemogoče. Kot prvi ukrep predlagam sporazum med temi državami glede prodaje. Na svetovnih tržiščih naj bi se agrarni pridelki od donavskih držav prodajali po skupno določenih cenah. Madžarska, Jugoslavija in Rumunija se morejo pojavljati kot enotni činitelj. Kot drug važen ukrep predlagam organiziran informacijski urad, ki bo obveščal izvoznike o cenah na svetovnih tržiščih, kakor tudi o potrebah na teh tržiščih. V tem slučaju se ne bo dogajalo, da bi na primer Jugoslavija nekega dne izvozila na dunajski trg ogromno živine, tržišče pa bi bilo tam prepolno. Radi tega se zgodi, da se blago prodaja pod ceno.

## Komunistična agitacija med angleškim delavstvom

London, 7. jul. as. Na vprašanje v poslanski zbornici je moral generalni državni tajnik priznati, da so komunisti razširjali zelo dalekosežno agitacijo v cilju, da bi pregovorili vojake angleške vojske, da bi zbežali od svojih oddelkov in odrekli pokorščino. Pristavil pa je, da dosedaj niso mogli najti tajne komunistične tiskarne, ki je pošiljala vojakom oklice v pisemskih zavitkih, na katerih je bil naslov »Najsigurnejši tip derbyja«.

vlada se zaveda svojih dolžnosti in bo vsak poskus puča preprečila z vso strogostjo zakonov. Končno je še izjavil, da se je zunanje-politični položaj Madžarske zboljšal. Briandov načrt o Panevropi se po njegovem mnenju zaenkrat še ne more uresničiti.



# Zunanjepolitična delavnost avstrijskega kanclerja

**Nenaden poset v Budimpešti - Ali se razpravlja o reviziji mirovnih pogodb?**

Budimpešta, 7. julija. b. Danes je prispel v glavno mesto Madžarske zvezni kancler Avstrije dr. Schober. Tukajšnje časopise je polno zelo laskavih člankov o zveznem kanclerju ter o njegovi zelo živahni zunanjepolitični akciji. Časopisi brez izjeme podčrtavajo staro prijateljstvo obeh narodov, stare tradicije, ki jih vežejo med seboj in skupne interese v bodočnosti, katere morata obe državi skupno braniti. Kakor ob vseh enakih prilikah se tudi tukaj poudarja, da je potovanje dr. Schobera samo uljudnostni obisk sosedu dobremu razumu in da bo iz tega sestanka izšlo le tem večje razumevanje za mir v Evropi.

Seveda so pa drugi krogi, ki ta poset komentirajo v čisto drugem smislu. To je sedaj že peti obisk v zelo kratki dobi, ki ga je dr. Schober napravil tujim državljanom. Najprej se je šel zahvaljevati v Rim za pomoč, katero mu je nudil Mussolini na haški in na pariški konferenci za vzhodne reparacije, potem se je peljal v Nemčijo, da pozivi bratovske vezi med

obema nemškima narodoma; nato je šel v Pariz pomirjevati francosko vladu, da njegovi potovanji na jug in na sever nista imeli nikakih zlih namenov; nato je odšel v London iskat denar in sedaj ga vidimo v sru Evrope na sestanku z grofom Bethlenom, ki je napravil približno enako potovanje po Evropi kakor njegov dunajski kolega.

Krogi, ki zasledujejo političen razvoj, se ne morejo ubraniti ugotovitve, da dr. Schober principiolo ignorira svoje slovanske sosedu in da rad dela obiske pri državnikih, ki so že večkrat dali duška svoji nezadovoljnosti nad mejami, ki so jih določile mirne pogodbe.

Belgrad, 7. jul. b. Nenadni obisk zveznega kanclerja avstrijske republike v Budimpešti je izzval v političnih krogih veliko pozornost. Obisk, ki pride takoj za pomembnimi izjavami madžarskega ministrskega predsednika o neki »propagandi«, ki izvira v Prag, in ki sledi sestanku Male antante v Tatru, ima in mora brez dvoma imeti drugi cilj kot pa razvedrilo od napora v vročih junijskih dneh. Tukaj se mnenje

našiba k temu, da se bo izmenjavanje misli med obema državnikoma gibal osebno okoli vprašanja revizije mirovnih pogodb in o eventualnih posledicah konstitucionalnih sprememb v obeh državah. Akoravno je potrebno, da naši odgovorni državniki, ki so že večkrat imeli priliko izjaviti, da želijo vzpostavitev najbolj prijateljskih odnosov z Avstrijo in Madžarsko, zelo pozorno zasledujejo delovanje zveznega kanclerja, vendar se mora pibiti, da je Jugoslavija danes v položaju, da lahko brez nervoznosti gleda na vsake eventualne poskuse v soseščini, ki skušajo omajati temelje, na katerih stoji vojna Evropa.

Budimpešta, 7. jul. as. Danes opoldne ob 13.15 je dospel v Budimpešto zvezni kancler dr. Schober. Na vzhodnem kolodvoru ga je v imenu madžarske vlade sprejel zunanji minister Valko. Ob 16 je bil v avdicni pri državnem upravitelju Horthyju. Ob 16.30 pa je obiskal grofa Bethlena. Ob 20.30 je bila prirejena njemu v čast večerja v ministrskem predsedništvu.

## Prvi narodni evharistični kongres na Poljskem

Varšava, 3. julija.

Od dobe, ko je bila pred polstotletjem Poljska razdeljena, ni do danes njeno katoliško prebivalstvo tako svečano manifestiralo za svoje verske ideale, kakor se je to zgodilo ob priliki pravkar končanega vsenarodnega evharističnega kongresa v Poznaniu. Vsem udeležencem bo ostala živo v spominu zadnja sklepna procesija po lepih poznanijskih ulicah, katere se je udeležilo do 60.000 ljudi. V hitrem maršu so korakali v četverstopih in nosili s seboj preko 800 zastav in bander. Bili so zastopniki najrazličnejših verskih organizacij. Zelo mnogi so bili v narodnih nošah. Prav tako so bile zastopane tudi civilne organizacije. Omenim naj le strele, bivše bojovnike, poštne in telegrafne uslužbenke, trgovske nastavljenice itd. Lahko rečem, da je vsa katoliška Poljska po svojih zastopnikih manifestirala za evharističnega Kralja. Najsvečejše je bilo shranjeno v starodavni jako umetniški monumentalni monštranci, ki je visoka poldrug meter in katero so na krasno ozaljšanem nosilu na ramah nosili štirje kanoniki. Za Najsvečejšim je stopal kardinal Hlond, nato pa nadškofje in škofje iz vse republike. Procesija je zaključila močna četa vojašev, ki je zadrževala ogromno maso ljudstva, ki je izvirilo po vseh ulicah napregleden spalir. Ni moglo ugotoviti, koliko je bilo tujih udeležencev. Samo iz Galicije jih je prišlo 40.000. Drugi so prihajali na stotine kilometrov daleč na vozilih in peš prepevaje poljske pesmi. Tudi v procesiji so po vsej osem kilometrov dolgi poti prepevale množice nabožne pesmi. Ko je procesija prišla na prostor lanske mednarodne razstave, je bil ta že docela napolnjen. Zaključne slovesnosti se je udeležil predsednik republike in vsi najvišji civilni ter vojaški dostojanstveniki, ki so prisostvovali tudi otvoritvi kongresa. Sveto mašo je daroval Adam Sapieha, krakovski nadškof, med katero so mogočni zbori pevali verske pesmi. Vzpodbuden je bil pogled na množice, ki so z velikim spoštovanjem in občutenjem sledile najsvečejši daritvi. Po sveti maši je pomožni škof iz Plocka Wetmanskij imel mogočen govor o priključnosti Jezusa v Najsvečejšem zakramentu. Zadnji blagoslov je podelil papeški nuncij Marmaggi.

Evharistični kongres je trajal tri dni. Vršilo se je 6 velikih skupnih zborovanj, na katerih so se obravnavala naslednja vprašanja:

Evharistija v cerkvenem življenju (p. Rost-wonowski SJ.) Na drugem zborovanju se je obravnavala tema: Evharistija in obnovenja sveta (prof. O. Halecki). Drugi dan: Evharistija — izvor polnosti življenja v poedineu (prof. Haban.) In popoldne Evharistija temelj družine (prof. Jedrzejewski). Tretji dan popoldan je škof Koromanski govoril o obnovenju Poljske v Evharistiji. Popoldan pa je škof Adamski razpravljal o Evharistiji kot viru katoliške akcije.

Razven teh glavnih zborovanj se je v kakih 15 sekcijah vršilo splošno delo, kjer se je za posamezne stanovne, spol, starost in poklice prikazovala presveta Evharistija kot središče krščanskega življenja. Ni mogoče naštetih vseh sekcij in vseh predavanj. Naj omenim le, da se je n. pr. v sekciji za katoliško akcijo govorilo: O položaju katoliške akcije na Poljskem; Evharistija vir apostolskega duha; razvoj katoliškega življenja v katoliških organizacijah. V tem odseku se je tudi sprejela sledeča resolucija: Kongres poudarja živo hrepenenje katoličanov, da se odzovejo klicu Kristusovega namestnika in se udeležijo cerkvenega apostolstva za obnovenje krščanskega življenja v poedineu, družini in družbi. Kongres izraža globoko zahvalo poljskemu episkopatu, da je izdelal pravila katoliške akcije za Poljsko, ki omogočajo katoliškim laikom, da sodelujejo pri apostolskem delu. Kongres poudarja, da morajo biti člani katoliške akcije v tesnem stiku z evharističnim kraljem. V odseku za duhovnike se je razpravljalo o sledečih vprašanjih: Duhovnik in evharistija; duhovnik delavec najsvečejšega zakramenta, medsebojna duhovniška pomoč i. t. d.

Lajčni inteligentje so med drugim obravnavali vprašanje: Evharistija v življenju izobraženca in Potreba organiziranega dela inteligence na laičnem apostolatu. Zelo zanimiva predavanja so bila tudi v vseh drugih sekcijah. Lahko rečem, da so se načela vsa važna vprašanja, ki zadevajo sedanje katoliško življenje na Poljskem.

Evharistični kongres je visoko dvignil katoliško zavest in se obetajo najlepši sadovi za versko življenje na Poljskem.

**Zagrebska vremenska napoved:** Povečini oblačno. Nestalno. Mogoče bodo od časa do časa nevihte.

## Finski kmetje proti komunistom

**Kmete z avtomobili prevažajo o Helsingfors — Demonstracije se vrše mirno**

Helsingfors, 7. jul. as. Od včeraj zvečer je mesto Helsingfors poplavljeno s pristaši Lappostranke. Neprestano prihajajo v mesto avtomobili, ki prevažajo pristaše stranke v mesto. Do sedaj je prišlo nad 500 avtomobilov, 800 pa jih je še na poti. Vsi nosijo na rokavu modro-črni trak z začetnimi črkami LL, to je Lappo-Liike. Mnogi kmetje so prvič v svojem življenju potovali v avtomobilih in se čudijo krasnim, modernim hišam v Helsingforsu. Prišli so v mesto s severne strani in se ustavili v pristanišču. Tu so se zbrali in odkorakali skupno v svoja stanovanja. Da se že vnaprej onemogočijo vsaki izgredi, so bili poslani v mesto samo starejši ljudje. Prebivalstvo mesta pušča kmete skoro popolnoma v miru, le malo ljudi jih pozdravlja z robci, nakar kmetje odgovarjajo po fašističnem vzorcu s tem, da počasi dvigajo desno roko. Njihova demonstracija je popolnoma tiha, brez godbe in brez glasnih klicev. Povelja se dajejo z malimi modrimi, zelenimi in belimi zastavicami, ki jih ima vsak avtomobil, in se oddajajo dalje od avtomobila do avtomobila.

Včeraj zvečer je voditelj kmetov Kosola, ki je poleg prosta Karesa in trgovskega svetnika Haarla najvažnejša osebnost kmečkega pokreta, objavil kratek program Lappo-pristašev. Zahteval je, da se komunistične organizacije zatro popolnoma, da se komunistični poslanci izključijo iz parlamenta in odstranijo iz vseh javnih uradov. Bolj dalekosežen pa je njegov predlog za parlamentarno reformo, ker hoče odstraniti proporcionalni sistem, uvesti volivna okrožja, v katerih se voli samo po en poslanec, postriti politično kazensko pravo in omejiti tiskovno, društveno in zborovalno pravo. Liberalci in socialni demokrati odločno odklanjajo te ustavne zahteve,

vendar so nasprotniki Lappo-pristašev mirni, da preprečijo vsak spopad. Socialni demokrati, ki so v parlamentu druga največja stranka, se omejujejo samo na to, da obsojajo maloštevilne nasilnosti, ki so se do sedaj zgodile.

Helsingfors, 7. jul. as. Manifestacije kmetov so se začele danes dopoldne z demonstracijo na velikem predmestnem trgu, ki je bila zelo verskega značaja. Voditelj, prost Kares je giral popustljivost v zadnjih dvanajstih letih nasproti komunistom. Kot zaključek prireditve je bila velika proslava na mestnem trgu. Opazilo se je posebno, da je predsednik republike Relander stopil k voditelju Kosoli in mu stisnil roko. Prisotni so smatrali to za simboličen akt. Nato je bila cerkvena pridiga in potem je izjavil Kosola: »Zbrali smo se na tem trgu 16. maja 1918 in smo mislili, da je naša zmaga nad komunizmom končnoveljavna. Doživeli pa smo morali krhko skušnjo, da se smeje veleizdajali zopet špirititi in da so imeli v parlamentu svoje hujšakajoče govore. Zato smo morali zopet priti v Helsingfors, da nanovo napovemo boj takemu stanju.« Nepriznava se zahteval besedo tudi predsednik republike Relander, ki je hvalil domoljubno mišljenje Lappo-pristašev ter jih prosil, naj pustijo preteklost in naj svoje poglede obrnejo v bodočnost. Ministrskemu predsedniku je bila izročena proklamacija, v kateri se vladi izreka zaupnica pod pogojem, da se komunizem uniči popolnoma in da se za to poskrbi v zakonodaji. Do incidentov do sedaj ni prišlo. Samo v Rovaniemiju, najsevernejši končni postaji finske železnice so komunisti zažgali več skladišč, mlinov in petrolejskih zalog. Aretranih je bilo 24 komunistov, ki so osumljeni, da so podtaknili požar. Večina kmetov bo še danes zvečer z avtomobili in posebnimi vlaki zapustila mesto.

## Trenja v Zvezi narodov

**Uradništvo naj bo bolj mednarodno zastopano**

Geneva, 7. julija. b. Ze začetkom tekočega leta se nahaja vprašanje generalnega sekretariata ozioroma njegove sestave v zelo nepovoljnem položaju. Vse dosedanje uradništvo Zveze Narodov je dosedaj nastavljeno provizorično, brez pravice na kako penzijo in pod vedno nevarnostjo, da se brez pokojnine odpusti. Uradništvo zahteva z veliko vneto, da dobi svojo pragmatiko. To je prvi del »krize sekretarijata«. Ob priliki prvih pogovorov za pragmatiko v takozvanem četrem (proračunskem) oddelku je pa angleški delegat Lord Robert Cecil dobito raztegnil na organsko reorganizacijo sekretarijata Zveze Narodov sploh. Lord Robert Cecilov predlog hoče namreč ustanoviti samo eno definitivno mesto generalnega tajnika ter ustanoviti velikega števila generalnih podtajnikov, ki bi stali na čelu posameznih oddelkov Zveze Narodov. Francija se je temu predlogu pridružila, Italija in Japonska in Nemčija pa so stavile protipredlog, ki se v ženevskih krogih splošno imenuje »manjšinski predlog«.

Lordu Cecilu se očitja, da je s svojim predlogom nameraval za vselej uvesti v Zvezo Narodov prevlado francoskega in angleškega vpliva, ker je obče znano, da je dosedanji gen. tajnik Sir E. Drummond po narčnosti Anglež in njegov namestnik M. Fontaine, po narodnosti Francez. Če bi se vsa ravnanjska mesta spremenila v podtajniška, potem bi po resnici izgledalo, da Zveza Narodov ni mednarodna institucija ampak medzavezniška.

Nadalje se je opazilo, da je informativni oddelki na »Sekretarijatu« najvažnejši med vsi oddelki. Od tam se stekajo vezi ženevske institucije s celim svetom. Ta oddelki bi zatoorej morali na vsak način biti popolnoma internacionalni in ne kakor je sedaj, v težini francosko-angleški. Informativni oddelki mora zatoorej dostikrat prenašati očitke, da njegove informacije niso objektivne.

Pričakuje se, da bo slednjič vendar prevladala teza manjšinskih članov, ki vidi v pravi internacionalizaciji Zveze Narodov garancijo za njen trajni obstoj in za njeno trajno korist.

## Saarska pogajanja ustavljena

**Francija zahteva polovico premogovnikov**

Pariz, 7. jul. b. Pogajanja med francosko in nemško vladu glede predpriprav za izpraznitev saarskega ozemlja so se nenadno končala. Znano je, da so se začela takoj po haški konferenci, ki je odobrila Youngov reparacijski načrt in predpisala izpraznitev Porenja. Francoski delegaciji je predsedoval minister za javna dela Pernot. V versajskem miru se je Nemčija morala odreči vseh državnih rudnikov v Saari na korist Francije, in sicer v odškodnino za od Nemcev porušene premogovnike v severni Franciji. Versajski mir predvideva za Saaro plebiscit in za slučaj, da bi plebiscit izpadel ugodno za Nemčijo, daje slednji pravico, da odkupi premogovnike v Saari od francoske vlade. Ker izgledi za profrancoski rezultat plebiscita v Saari niso sijajni, so se predpogajanja za usodo premogovnikov že takoj začela, in se sedaj sliši zelo čudno, da so bila kar na enkrat ukinjena.

V tukajšnjih krogih se zelo trdovratno širi mnenje, da so izpadi nacionalistov v Porenju vznevoljili francosko vladu in da bi ta želela za slučaj izpraznitve Posarja obdržati v rokah neke vrste moralne garancije. Nadalje izgleda, da no nemški delegati dobili nalog, da pod nobenim pogojem ne smejo popustiti v tem, da se morajo rudniki vrniti

proti plačilu, a integralno, pruski in bavarški vladi, z izključitvijo vsake morebitne sodeležbe francoskega državnega ali privatnega kapitala.

Berlin, 7. jul. b. »Berliner Tageblatt« piše, da so se pogajanja za izpraznitev Posarja morala zato prekiniti, ker da Francija zahteva za sebe lastnino polovice vseh posarskih premogovnikov. List pristavlja, da se temu ne čudi, ker da je bil sedanji francoski ministrski predsednik oni, ki je začela mirovni pogajanj najbolj silil na to, da se posarsko ozemlje trajno od Francozov anektira.

Pariz, 7. jul. b. Agence Havas javlja, da se bo dne 10. julija sestala vladna komisija Posarja, da sklepa o tem, če se naj odpokličejo vojaške čete, ki se stražijo posarsko železniško omrežje.

Pariz, 7. jul. as. Nemško-francoska pogajanja o vrnitvi saarskega ozemlja so se glasom skupno izdanega komunikéja prekinila za več mesecev, eventualno se bodo meseca oktobra zopet začela. Ugotovilo se je, da obstoje o gotovih vprašanjih slej ko prej resne razlike v mnenjih, radi katerih so se pogajanja suspendirala. Vlade bodo to pavzo porabile za to, da proučijo položaj in ga razčistijo, da se dožene, ali je mogoča obnova pogajanj.

## Dr. Korošec v Bosni

Belgrad, 7. julija. AA. Minister za gozdove in rudnike dr. Korošec je šel na inspekcijsko potovanje po bosenskih gozdovih. Namen ministrovega potovanja je proučevanje ukrepov o pobljanju gozdnih škodljivcev v teh gozdovih.

## Odlikovanja in napredovanja

Belgrad, 7. jul. AA. Z ukazom Nj. Vel. kralja in na predlog predsednika vlade so odlikovani: Z redom sv. Save 5. stopnje Dragotin Gril in Janko Goršič, uradnika uprave policije v Ljubljani; z zlato kolajno za vestno službo Alojzij Tabernik, policijski agent uprave policije v Ljubljani in Jurij Smodej, policijski agent policijskega predstojništva mestne policije v Mariboru. S srebrno kolajno za vestno službo Franc Kliner in Maks Turin, policijska agenta uprave policije v Ljubljani, ter Franc Grad in Franc Orel, policijska agenta predstojništva mestne policije v Mariboru.

Belgrad, 7. julija. m. Z ukazom Nj. Vel. kralja od 29. junija in na predlog ministra za šume in rube so napredovali: ing. Sazak Vladislav, šumski nadsvetnik in ing. Oberreigner Emil, šumski nadsvetnik, oba pri banški upravi v Ljubljani, v I. 4a, ter Hanzlovski Vencislav, podšumar pri šumarski upravi na Bledu in Zulfijan Hubert, podšumar pri okrajnem naletništvu v Litiji, v III. 1.

Belgrad, 7. julija. u. Z odlokom predsednika ministrskega sveta in notranjega ministra, so postavljeni za politične pripravnike pri upravi mesta Belgrada v I. 2 Rudolf Mrzlikar, odvetniški pripravnik, Vladimir Kante in Josip Pole, diplomirana pravnika iz Ljubljane.

Belgrad, 7. jul. AA. Z ukazom Nj. Velič. kralja sta na predlog ministra prometa v soglasju s predsednikom ministrskega sveta imenovana pri direkciji državnih železnic v Ljubljani: Za postajenačelnika v Smarju pri Jelšah g. Anton Lešnik, dosedanji uradnik iste skupine in kategorije in postajenačelnik v Smarju-Sap; na postajo v Novem mestu g. Viktor Beguš, dosedanji uradnik iste skupine in kategorije na postajo v Celju; oba na lastno prošnjo.

Belgrad, 7. jul. AA. Z ukazom Nj. Vel. kralja in na predlog ministra zunanjih zadev je ustanovljen častni generalni konzulat kraljevine Jugoslavije v Aleksandriji. Za častnega generalnega konzula je z ukazom Nj. Vel. kralja postavljen Filip Mušić-bej, odvetnik pri mešanem sodišču v Aleksandriji.

Belgrad, 7. jul. AA. Z ukazom Nj. Vel. kralja in na predlog ministra prometa ter v soglasju s predsednikom ministrskega sveta je postavljen pri direkciji državnih železnic v I-3 za pomočnika direktorja inž. Božidar Jovanović, dosedanji uradnik iste skupine in kategorije in višji svetnik ministrstva za gradbe po potrebi službe.

## Še vedno nemiri v Porenju

Frankfurt am Main, 7. julija. as. Ker je v Wiesbadnu bila pomnožena policija z oddelki iz Frankfurta, so demonstracije proti frankofilom v Wiesbadnu precej ponehale. V predmestju Kloppenheim pa je topla 50 oseb napadla poselstvo kmeta Kunsta; mu pobila šipe in hišo zažgala. Kunst sam pa se je postavil v bran in ko so prišli gasilci, jih ni pustil v hišo, temveč je streljal na policijo. Končno je policija aretirala njega in njegovega sina. Pri njem so našli 12 pušk in vojaški revolver z municijo. Kunstu se očitja, da je med zasedbo denunciral razne osebe francoskim oblastvom.

Berlin, 7. jul. as. Francoski poslanik de Marguerie je danes popoldne posetil dr. Curtiusa in ga v imenu svoje vlade opozoril na to, da v Parizu z obžalovanjem opazujejo izgrede v oproščenih kraji. Poslanik ga je opomnil na dogovore v Haagu o amnestiji in izrazil nado, da se bodo ti dogovori izpolnjevali tudi po duhu.

## Conan Doyle umrl

London, 7. jul. AA. Danes je umrl znameniti angleški pisatelj kriminalnih romanov Arthur Conan Doyle, star 71 let. Pokojnik je študiral medicino, a se je pozneje popolnoma posvetil literaturi. Izdal je znamenite romane, kakor na primer Sherlock Holmes, ki so postali kmalu svetovno znani. Conan Doyle je služil kot zdravnik v južnoafriški vojni, o kateri je napisal tudi zgodovino. Zadnja leta je pisal mnogo o duševnih fenomenih, katerim se je popolnoma posvetil.

## Gandija hočejo osvoboditi

London, 7. jul. as. 8000 pristašev Gandija je korakalo včeraj iz Pune v Yeravado, kjer je zaprt Gandi, da bi ga osvobodili. Prišlo je do hudih spopadov s policijo, v katerih je bilo ranjenih mnogo oseb.

## Krvava matura v Romuniji

Bukarešta, 7. jul. AA. Zrelostne skušnje v Bukarešti so dale letos katastrofalne rezultate. Število padlih kandidatov je tolikšno, kakor ga ne pominjajo, 14 srednješolcev je napravilo samoumori, osem pa jih pogrešajo.

## Drobne vesti

Vatikansko mesto, 7. jul. as. Dekan sv. kolegija, kardinal Vanutelli je včeraj težko obolel. Njegovu stanju se je pa danes že zboljšalo in je upanje, da je krizo že preštel.

London, 7. jul. as. Henderson je izjavil v poslanski zbornici, da vlada nima namena, da bi v toku skorajšnjih angleško-ruskih pogajanj o dolgovi prevzela jamstvo za glavnico in obrestovanje ruskega posojila v Angliji.

Berlin, 7. jul. as. Nemški državni zbor je danes odobril začasno nemško-romunsko trgovinsko pogodbo.

Sofija, 7. jul. AA. Dunajski profesionalni klub WAC je v soboto in v nedeljo nastopil proti vodilnim tukajšnjim klubom. V soboto je igral proti Levskemu neodločeno 3:3, v nedeljo pa je proti Slaviji izgubil 0:1.

Wimbledon, 7. jul. AA. V finalu prvenstva gospodov je zmagal bivši svetovni prvak Tilden nad Američanom Allisonom 6:3, 9:7, 6:4. V damskem double sta zmagali Američanki Wills-Ryan nad Cross-Palfrey, v mixte-double pa Crawford (Avstralija)-Ryan (Amerika) nad nemško kombinacijo Frenn-Krahwinkel.

Dunajski vremenska napoved: Severne Alpe: Spremenljivo, oblačno, ponekod še deževje, pozneje pa se bo zopet jasnilo. Južne Alpe: Najprej še nevihte in nekoliko hladneje, kmalu pa bo zopet naslalo jasno vreme.